

Frans Baesstraat (Sint-Pieters-Leeuw)

Programma van Maatregelen

Auteur:

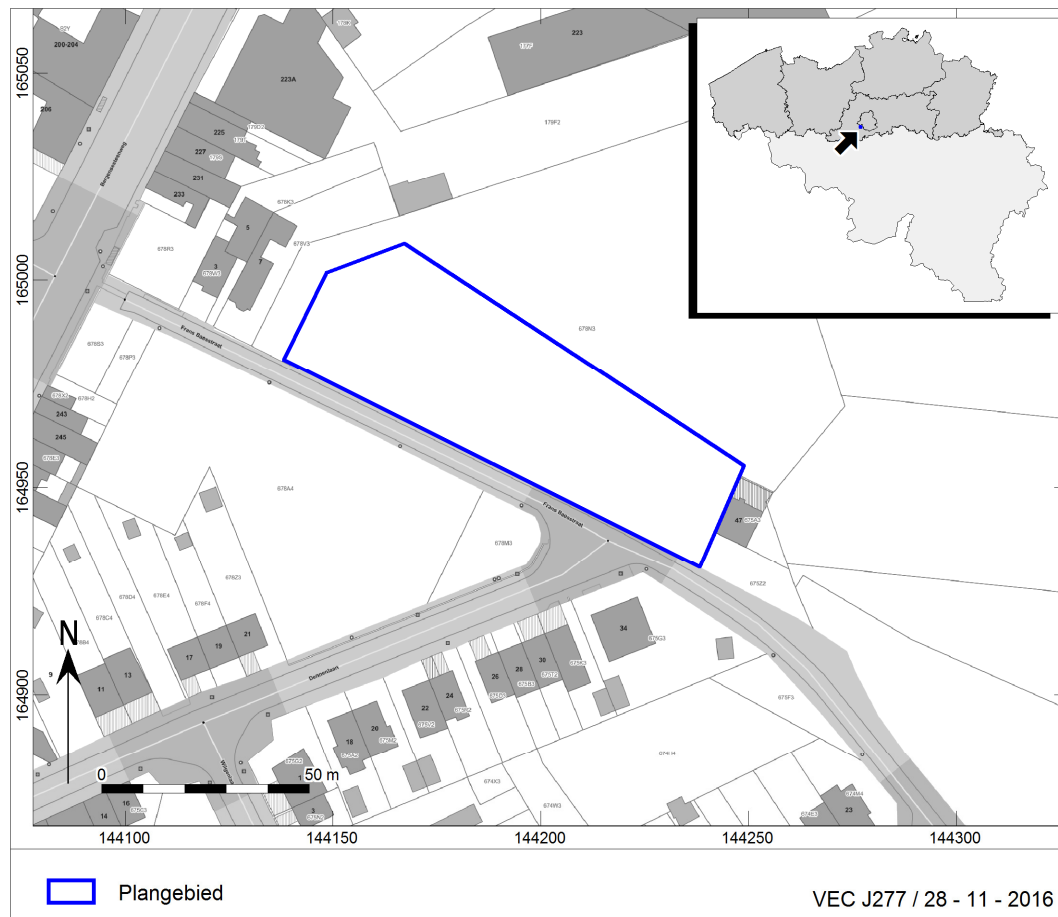
J. Van Bavel (bureauonderzoek, veldwerkleidster)

Autorisatie:

P.L.M. Hazen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00072)

1 Inleiding

Het Vlaams Erfgoed Centrum heeft tussen november 2016 en maart 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Frans Baesstraat (Sint-Pieters-Leeuw) (afb. 1).¹ De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek, een landschappelijk bodemonderzoek (prospectie zonder ingreep in de bodem) en een proefsleuvenonderzoek (archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem). Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen verkaveling.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

2 Het vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem

2.1 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

2.1.1 Impactbepaling

Het plangebied ligt ten noordoosten van de gemeente Sint-Pieters-Leeuw en ten noordwesten van het dorp Ruisbroek in het gehucht Zuun. Ten westen van het plangebied ligt het Pater Damiaanpark en Albert Van Cotthem Park. Ten oosten van het plangebied loopt de Aakaai en/of Vaartdijk (Zennevallei). Het plangebied

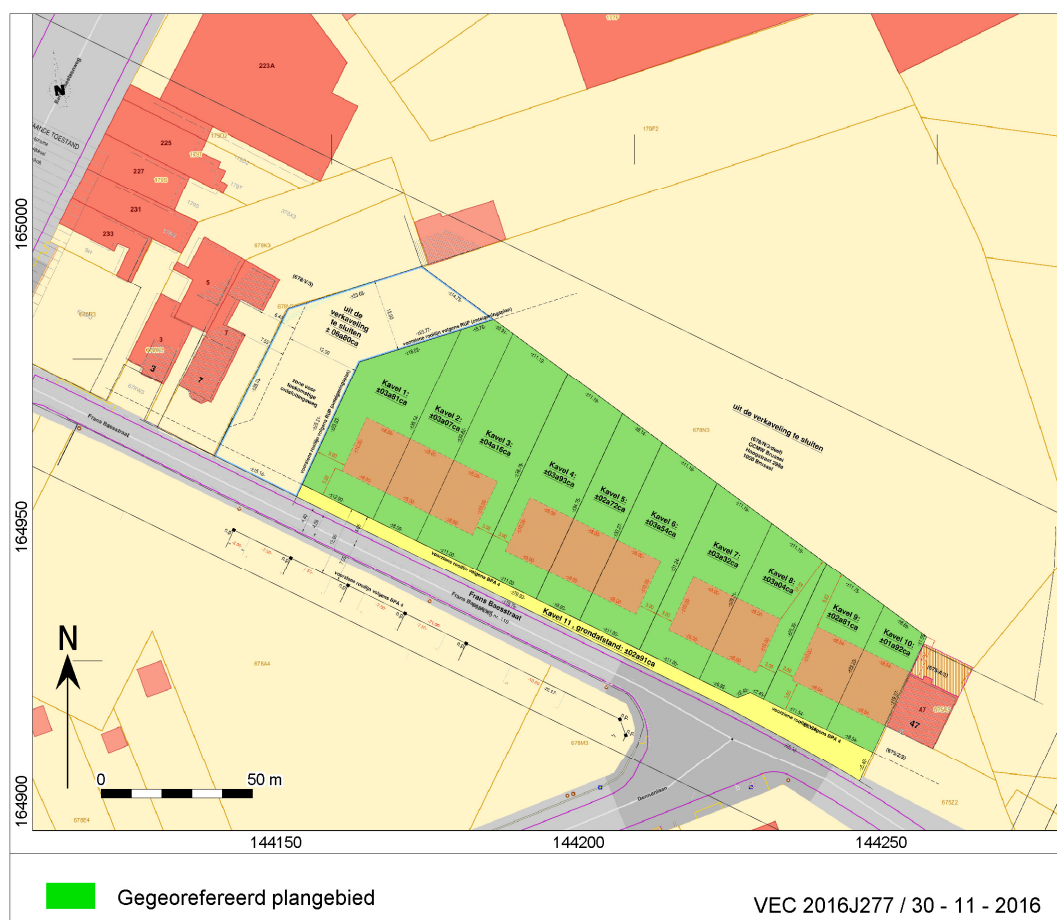
¹ Voor de vertrouwelijke gegevens van de opdrachtgever wordt verwezen naar de privacy-fiche

grenst aan de Frans Baesstraat. Een groot deel van het plangebied is momenteel onbebouwd en in gebruik als akkerland. Hierdoor wordt er een verstoring verwacht van de toplaag van de bodem over het gehele oppervlak van ongeveer 30 cm als gevolg van de ploegwerkzaamheden. Het plangebied kenmerkt zich verder door een lage densiteit aan bebouwing. De omgeving rondom het plangebied bestaat uit bebouwing, wegen en akkerland.

Op basis van het (historisch) kaartmateriaal met betrekking tot de milieuhygiënische situatie in het plangebied kan worden geconcludeerd dat er vermoedelijk geen bodemverontreiniging aanwezig zal zijn binnen het plangebied.

Het plangebied zal onderhevig zijn aan een verkaveling waarbij deze de percelen bouwrijp maakt voor 10 nieuwe woningen van elk 80 m² met bijbehorende tuinen (afb. 2). De oppervlakte van de kavels situeert zich tussen 192 en 381 m². Aan Frans Baesstraat situeert er zich nog een rooilijn (gele zone). Deze gele strook is kavel 11 en is 291 m². De kavel dient als afstandzone tussen de woningen en Frans Baesstraat. Aan de westelijke zijde rondom het plangebied is er een uit te sluiten verkavelingzone (680 m²). Deze zone dient voor de toekomstige ontsluitingsweg. Deze zone is niet inbegrepen in het plangebied. Aan de oostelijke zijde van het plangebied situeert er zich een gebouw met huisnummer 47. Of deze gesloopt zal worden is niet geweten. Ten noorden van het plangebied is er ook een uit te sluiten verkaveling.

De maximale diepte van de verkaveling is niet gekend. Er kan van uitgegaan worden dat de verkaveling een minimale verstoring van 80 cm -mv met zich mee zal brengen over het gehele plangebied. De ontwerpen van de woningen zijn nog niet klaar. Er is bijgevolg niet geweten of er een fundering en onderkeldering komt. Ook de aanleg van eventuele kabels, leidingen en rioleringen is niet geweten.

Afb. 2. Locatie van het plangebied op georefereneerde GRB-kaart.

In het plangebied zijn de volgende ingrepen gepland:

Aard ingreep:	Verkaveling met woningen en tuinen
Wijze fundering:	Onbekend
Onderkeldering:	Onbekend
Diepte bodemverstoring:	Onbekend. Gezien de toekomstige werkzaamheden (bouw van huizen) een minimale bodemverstoring van 80 cm –mv (Tussen 30,3 m en 31,3 m +TAW)
Oppervlakte bodemverstoring:	3526 m ²
Verwachte wijziging grondwaterstand:	Onbekend
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur:	Onbekend
Toekomstige ligging verharding:	Onbekend

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2.1.1 Waardering van de archeologische site

Bureauonderzoek

Uit de geraadpleegde aardwetenschappelijke bronnen uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied zich in een lössgebied bevindt. Op basis van de ontstaansgeschiedenis van het löss, kunnen in potentie archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum (geologisch tijdperk =Laat-Pleistoceen) verwacht worden. Het plangebied bestaat grotendeels uit een droge leembodem met een Bt-horizont (AbB) en is gelegen op een hoger gelegen gebied ten opzichte van de omgeving. Resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum bevinden zich aan het oorspronkelijk maaiveld en manifesteren zich in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties. Eventuele archeologische resten uit deze perioden zouden niet meer intact aanwezig kunnen zijn omwille van het gebruik als akkerland sinds de Nieuwe Tijd.

Resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kenmerken zich door een sporenniveau en zullen zich manifesteren in de vorm van overblijfselen van nederzettingen, kuilen, putten en erfafscheidingen. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door een lage huiswaterhouding slecht geconserveerd zijn.

Andere typen indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk ook goed geconserveerd. Archeologische grondsporen (diepe paalsporen, waterputten et cetera) zijn het beste zichtbaar juist onder de bouwvoor, vanaf een geschatte diepte van 30 cm -mv.

Op basis van de historische bronnen en het kaartmateriaal blijkt dat het plangebied sinds het begin van de 18de eeuw in gebruik werd genomen als akkerland. Op basis van de beschikbare gegevens kan er rekening gehouden worden met verstoringen van circa 30 cm (<30 cm -mv) als gevolg van ploegactiviteiten.² Er zijn te weinig meldingen betreffende archeologische resten en literatuur waardoor het moeilijk is om over de gemeente en het gehucht een historische schets te vormen. Uit het CAI blijkt dat in de omgeving van het plangebied voornamelijk nog overblijfselen van kastelen zijn daterend uit de Volle en Late Middeleeuwen. Verder is het gehucht Zuun pas sterk bevolkt in de 20ste eeuw.

Uit de hier bovenstaande gegevens is er voor het plangebied is een hoge archeologische verwachting vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Middeleeuwen.

² Hierbij wordt uitgegaan van een normale ploegwijze. Bij het gebruik van diepploegen zal de bodem tot 60 cm -mv verstoord zijn.

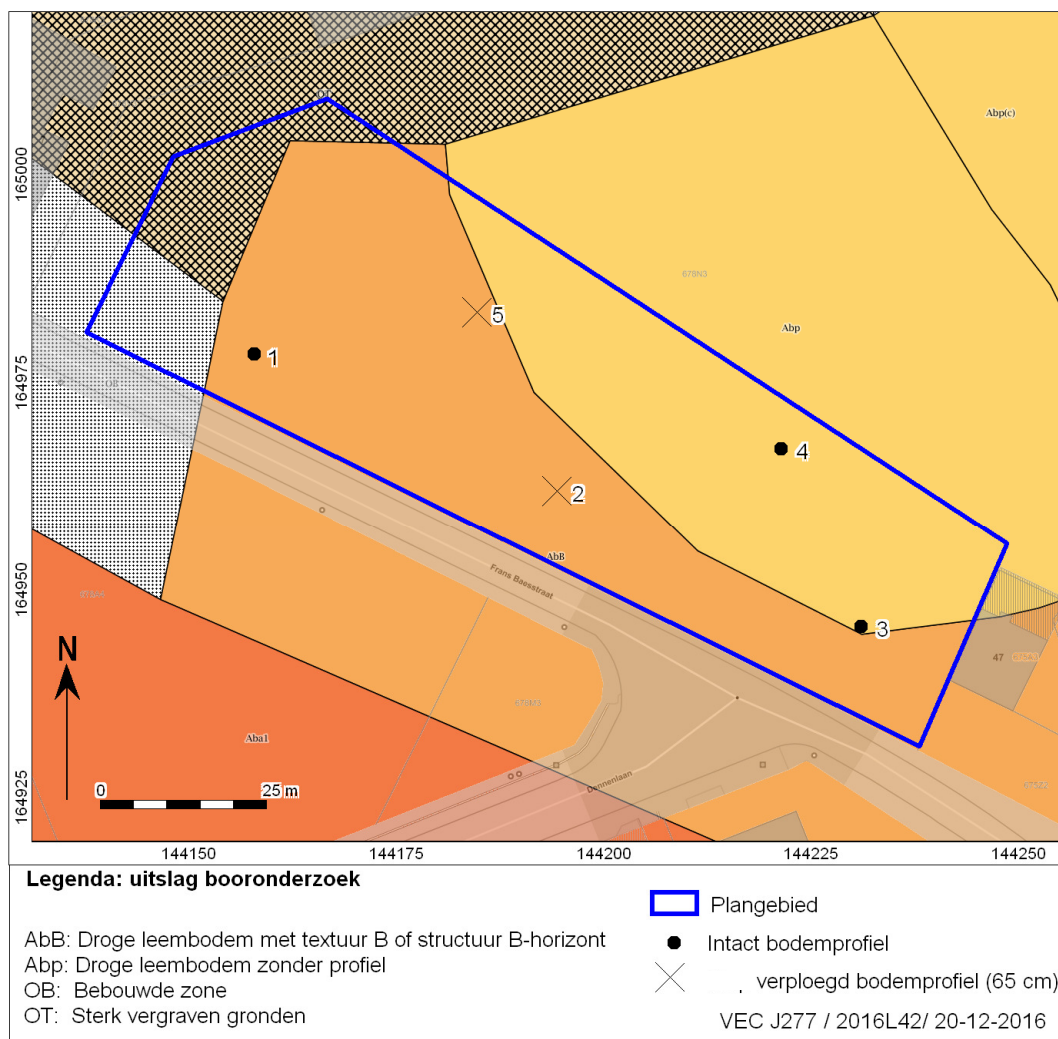
Het bureauonderzoek heeft nog onvoldoende informatie gegenereerd om de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven. Buiten enkele kleine verstoorde zones geldt voor het gehele plangebied een archeologische verwachting voor de perioden vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Middeleeuwen. Eventueel aanwezige vindplaatsen zijn echter nog niet opgespoord en begrensd. Daarom kan er nog geen uitspraak gedaan worden over het al dan niet nemen van maatregelen. Ook kan er nog geen plan van aanpak voor een archeologische opgraving of behoud in situ opgemaakt worden.

In dit stadium van het vooronderzoek is het aangewezen om eerst een landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren. Met dit onderzoek wordt op een zeer gerichte, onschadelijke manier de aardkundige opbouw en ontstaan geschiedenis in kaart. Verder wordt ook de intactheid van de bodem bekeken om de archeologische potentie in te schatten.

Vervolgonderzoek in het plangebied heeft een groot potentieel tot kennisvermeerdering. In de gemeente is er nog niet veel archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit grote, onbebouwde plangebied biedt de mogelijkheid om inzicht te krijgen in de positie van bewoningslocaties in het landschap. Voor de perioden hierna kan kennis bekomen worden over een eventuele bewoningscontinuïteit of juist discontinuïteit en over de ouderdom van het gehucht Zuun.

Landschappelijk bodemonderzoek

Het landschappelijk bodemonderzoek had als doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door een gerichte staalname met vijf boringen in een 30 x 30 m grid (afb. 3). Tevens wordt met dit onderzoek de mate van intactheid van de bodem en de daarmee samenhangende archeologische potentie bepaald. Het onderzoek is uitgevoerd op 14 december 2016.

Afb. 3. Het plangebied met de boringen afgebeeld op de bodemkaart.

Op basis van de boringen en de bodemkaart is de helft van het plangebied archeologisch gezien slechts licht verstoord. Deze licht verstoorde zone heeft hierdoor een middelhoge verwachting gekregen. Eventuele diepere, archeologische niveaus zijn in deze licht verstoorde zone niet aangetoond. De planontwikkeling zal hier mogelijk wel intacte waarden bedreigen. De andere helft van het plangebied is archeologisch gezien grotendeels intact en heeft zijn hoge verwachting behouden. Eventuele diepere archeologische niveaus onder de bouwvoor zijn in dit bodemprofiel niet aangetoond, alleen een inspoelingshorizont (B-horizont). De planontwikkeling heeft hier slechts een middelhoge kans om intacte archeologische waarden te bedreigen. Op basis van de redelijke intactheid van de oorspronkelijke leembodem en de middelhoge tot hoge archeologische verwachting van het plangebied, adviseert het Vlaams Erfgoed Centrum een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven voor het plangebied.

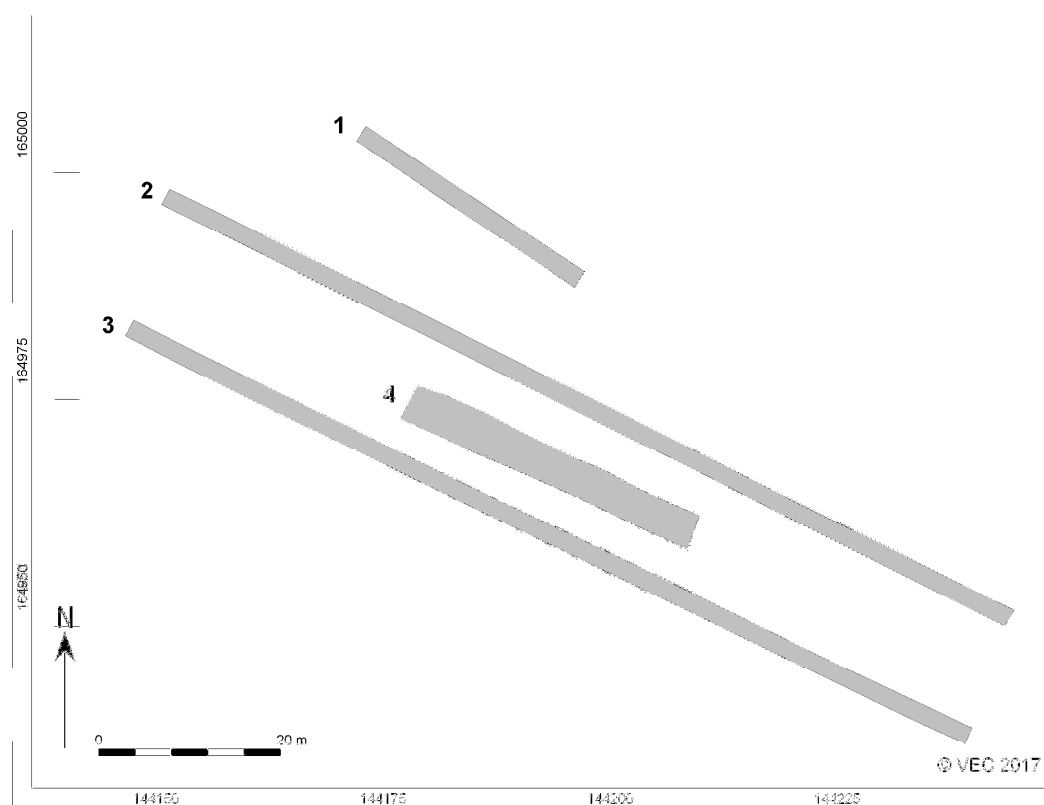
Derhalve kan geconcludeerd worden dat het plangebied onvoldoende is onderzocht om een uitspraak te doen betreffende de archeologische waarde van het plangebied. De huidige verkavelingswerkzaamheden laten behoud in situ niet toe. Veldkartering is niet mogelijk vanwege de slechte vondstzichtbaarheid. Verkennend of waarderend booronderzoek zal te weinig extra informatie opleveren om een beeld te kunnen vormen van de aanwezigheid van- en de aard van eventuele archeologische sporen. Een bijkomende inzameling van informatie door middel van prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven dient te worden uitgevoerd. Proefsleuvenonderzoek is noodzakelijk om de archeologische waarde van het plangebied te kunnen duiden. De mogelijke op het terrein aanwezige archeologische resten bevatten potentieel tot kennisvermeerdering en vereisen verder onderzoek.

Het proefsleuvenonderzoek zal uitwijzen of het plangebied potentieel tot kennisvermeerdering zal geven. Indien er geen archeologische resten worden aangetroffen of indien er archeologische resten worden aangetroffen welke niet tot kennisvermeerdering zullen leiden, kan het plangebied na het proefsleuvenonderzoek worden vrijgegeven voor de verkavelingswerkzaamheden.

Indien er wel archeologische sporen worden aangetroffen welke tot kennisvermeerdering kunnen leiden, dient er aan de hand van het proefsleuvenonderzoek een plan gemaakt te worden voor een vlakdekkende opgraving. Indien niet in het gehele plangebied archeologische sporen zijn aangetroffen, kunnen er aan de hand van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek zones worden aangeduid welke dienen te worden opgegraven. Na de eventuele vlakdekkende opgraving kan het gebied worden vrijgegeven voor de verkavelingswerken.

Proefsleuvenonderzoek

Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd op 22 februari 2017. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn drie proefsleuven (wp 1-3) en één kijkvenster (wp 4) aangelegd (afb. 4). In totaal werden vier sporen geregistreerd waarvan twee natuurlijke verkleuringen bleken te zijn. De overige twee sporen, S2 in wp 2 en S1 in wp 3, werden geïnterpreteerd als paalkuilen (afb. 5). Echter de zeer strakke omlijning van de sporen en de bruine vulling doet vermoeden dat deze eerder als recent te dateren zijn. Verder toont de afwezigheid van oudere vondsten, zowel in de bouwvoor als in de lagen eronder, dat het plangebied niet bewoond geweest is in oudere periodes.

Afb. 4. Overzicht van de aangelegde proefsleuven en kijkvensters binnen het onderzoeksgebied.

Afb. 5. Coupes van paalsporen herkend in wp 2 en 3.

De aangetroffen sporen bieden geen potentieel tot kennisvermeerdering. Het gaat hierbij om een gering aantal sporen die te koppelen is aan recentere activiteiten. Een vervolgonderzoek zal hoogstwaarschijnlijk geen nieuwe informatie opleveren. Daarom adviseert het Vlaams Erfgoed Centrum om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.